

Over het voorkomen van *Trifolium micranthum* Viv. in Nederland

door

S. J. VAN OOSTSTROOM (Rijksherbarium, Leiden)

Ruim 25 jaar geleden toonden KERN en zijn vrienden, de gebroeders REICHGELT (1942a en b) op uitvoerige wijze aan dat *Trifolium micranthum* Viv. — zij spraken van *T. filiforme* L. — met zekerheid in Nederland voorkomt. Dit in tegenstelling tot oudere, tegenstrijdige opvattingen over het bij ons voorkomen van deze soort. Het aantal vindplaatsen dat deze floristen kenden was gering. Zij vermeldden alleen vondsten uit de duinen (Lisse, Walcheren), oostelijk Zeeuws-Vlaanderen en het Maasgebied zuidelijk van Nijmegen, in totaal een achttal, benevens twee vondsten (Jorwerd en Gorinchem), die wel als adventief te beschouwen zijn.

Intussen is het onderzoek van de Nederlandse flora verder gegaan, met als resultaat dat het aantal van 8 oorspronkelijke vindplaatsen is gegroeid tot 32 benevens 3 adventieve. Deze grote uitbreiding is in hoofdzaak te danken aan een betere kennis van de standplaatsen waar de soort te verwachten is. Deze leidde tot het ontdekken ervan op diverse plaatsen in het Noorden van het land en wel op de Waddeneilanden Terschelling, Vlieland, Ameland en Schiermonnikoog en langs de IJselmeerkust in Friesland, terwijl zij ook in het Deltagebied behalve op Walcheren in het duingebied van Voorne, Goeree en Schouwen werd aangetroffen.

De thans bekende vindplaatsen volgen in onderstaande lijst en zijn op het bijgaande kaartje (*fig. 1*) aangegeven. De nummers in de lijst corresponderen met die van het kaartje. Vindplaatsen die reeds aan Kern c.s. bekend waren zijn aangeduid met een sterretje (*).

1. Vlieland, bij het dorp, zandig kweldertje, mei 1958, H. van Amstel & D. T. E. van der Ploeg (L). Zie VAN DER PLOEG (1958a, p. 494; 1958b, p. 123; 1964, p. 62); VAN OOSTSTROOM & REICHGELT (1959, p. 185).
2. Terschelling, Waddenzee-dijk bij de Wierschuur, Oosterend, op zuidhelling, in lage, grazige vegetatie; ook tussen hoger gras, juni 1965, D. van der Laan (L); id., Waddenzee-dijk ter hoogte van Oosterend, op verscheidene, door schapen begraaide plaatsen, juni 1966, F. Rudolph (L).

3. Ameland, Waddenzee-dijk van ten Z. van Ballum tot ten Z. van Hollum, op door schapen beweide talud, aug. 1964, D. T. E. van der Ploeg (L). Zie VAN DER PLOEG (1964, p. 63); VAN OOSTSTROOM & REICHELGT (1965a, p. 113; 1965b).
4. Ameland, zanddijkje bij plas ten O. van de kooi bij het Oerd, aug. 1964, M. T. Jansen & D. T. E. van der Ploeg (L). Zie VAN OOSTSTROOM & REICHELGT (1965a, p. 113).

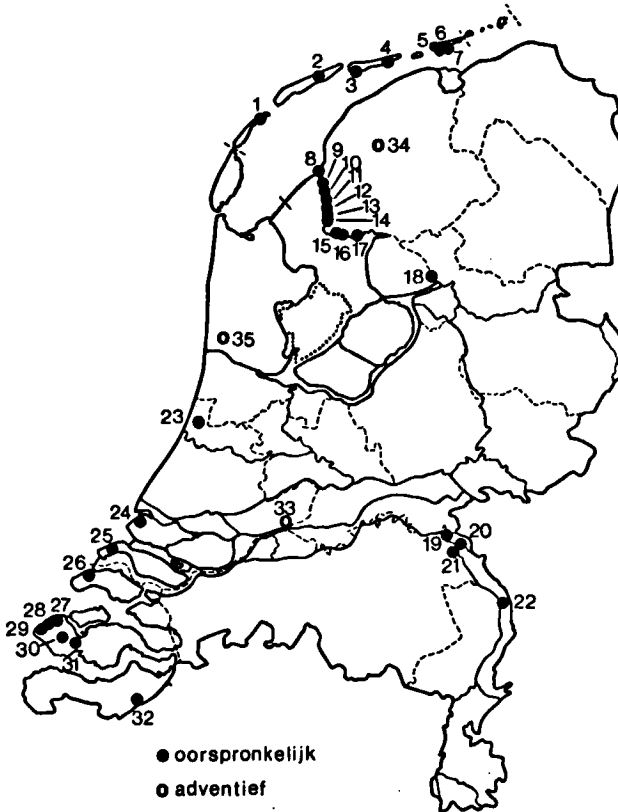

Fig. 1. Vindplaatsen van *Trifolium micranthum* Viv. in Nederland.

5. Schiermonnikoog, aan de Badweg, 1965. Zie Lijst van plantesoorten (1968, p. 15).
6. Schiermonnikoog, Banckspolder, bij Herdershut, 1965. Zie Lijst van plantesoorten (1968, p. 15).
7. Schiermonnikoog, duinrand Eerste Slenk, ten O. van de eendenkooi, 1965. Zie Lijst van plantesoorten (1968, p. 15).
8. Afsluitdijk, tussen de kop en het Kornwerderzand, massaal op het talud, mei 1967, D. T. E. van der Ploeg (opg. v. d. P.).
9. IJselmeerdijk, tussen de kop van de Afsluitdijk en Het Houw, gem. Wonseradeel, juli 1965, D. T. E. van der Ploeg (opg. v. d. P.).
10. IJselmeerdijk, ten N. van Makkum, tussen Het Houw en Sotterum, gem.

- Wonseradeel, juni 1965, M. Baayens, A. C. Vermast & D. T. E. van der Ploeg (opg. v. d. P.).
11. IJselmeerdijk, bij Sotterum, juli 1965, D. T. E. van der Ploeg (opg. v. d. P.).
  12. IJselmeerdijk, tussen Piaam en Gaast, gem. Wonseradeel, juni 1965, D. T. E. van der Ploeg (L). Zie VAN OOSTSTROOM & REICHELGT (1966, p. 37).
  13. IJselmeerdijk, tussen Gaast en Ferwoude, gem. Wonseradeel, juli 1965, D. T. E. van der Ploeg (opg. v. d. P.).
  14. Tussen Workum en Hindeloopen, langs de voorm. Zuiderzeedijk, over een afstand van ca. 5 km, juni 1964, D. T. E. van der Ploeg (L). Zie VAN DER PLOEG (1964, p. 61); VAN OOSTSTROOM & REICHELGT (1965a, p. 113).
  15. Laaxum, gem. Hemelumer Oldephaert en Noordwolde, Zuiderzeeduintjes, mei 1965, D. T. E. van der Ploeg (L). Zie VAN OOSTSTROOM & REICHELGT (1966, p. 37).
  16. Kust tussen Laaxum en Mirnser Klif, binnendijks, juni 1930, D. Koopmans-Forstmann & A. N. Koopmans (L).
  17. Oude Mirdumer Klif, gem. Gaasterland, juni 1959, S. Muizelaar (L). Zie VAN DER PLOEG (1964, p. 62); VAN OOSTSTROOM & REICHELGT (1965a, p. 113).
  18. Ambt Vollenhove, zandige Z.W.-helling van de Bentedijk, mei 1957, D. Bakker (L). Zie VAN OOSTSTROOM & REICHELGT (1958, p. 138); VAN DER PLOEG (1964, p. 62).
  - 19.* Rivierduintjes in het Mookse Broek, mei 1932, Joh. Jansen (L, NBV); id., mei en juni 1936, Joh. Jansen (L, NBV); id., juni 1938, Joh. Jansen & J. G. Sloff (NBV); id., mei en juni 1941, Joh. Jansen & Th. J. Reichgelt (L, NBV); id., juni 1941, J. H. Kern & B. Reichgelt (L); id., mei 1942, Joh. Jansen (NBV); id., juni 1943, I.V.O.N.-exc. (L); id., juni 1951, P. W. Leenhouts (L); id., juni 1951, S. J. van Ooststroom (L); id., juni 1951, W. Vervoort (L). Zie KLOOS & WACHTER (1942, p. 221); KLOOS (1948, p. 77); KERN & REICHELGT (1952, p. 110).
  - 20.* Milsbeek, juni 1941, Joh. Jansen (NBV). Zie KLOOS (1948, p. 77).
  - 21.* Oeffeltse Broek, mei 1941 en mei 1943, Joh. Jansen (L, NBV). Zie KLOOS (1948, p. 77).
  22. Arcen, juli 1921, A. W. Kloos Jr. (L); exemplaren ten dele met vergroende bloemen.
  - 23.* Lisse, in een bos, juni 1881, W. W. Schipper (L); id., 1881, W. F. R. Suringar (NBV).
  24. Oostvoorne, Noorddijk, op zandig ruggetje in vrij sterk begraaasd weiland, juni 1968, K. Alders & D. van der Laan (L).
  25. Ouddorp (Goeree), Westduinen, sterk beweid, matig droog binnenduinterrein, juni 1961, V. Westhoff (L); id., juli 1968, S. J. van Ooststroom (L); id. aan de N.-zijde van een weide bij boerderij Hoogerhuis, mei 1962, H. Verhey (opg. H.V.). Zie WESTHOFF (1962); VAN OOSTSTROOM & REICHELGT (1962, p. 111).
  26. Zoute Haard, N. O. van Renesse, op open plek in hooilandje, juli 1968, S. J. van Ooststroom (L).
  - 27.* Oranjezon (Walcheren), vroom, mei 1898, Ogterop (L); id., april 1952, A. de Visser (L); id., juli 1966, S. J. van Ooststroom (L).
  - 28.* Oostkapelle, in de vronen, „waar er boschwegen op uitkomen”, juni en juli 1877, J. C. Frederiks & D. Lako (L, NBV). Bij deze planten bevindt zich de tekening van Lako, die werd gereproduceerd in het artikel van KERN c.s. (1942b).
  - 29.* Aan de weg van Domburg naar Westkapelle, 1885, J. v. d. Velde Olivier (NBV).

30. St. Laurens, Zeel., in weilanden langs de Van 't Hoffweg, mei 1965, A. de Visser (L). Zie WESTHOFF (1965); DE VISSER (1966); VAN OOSTSTROOM & REICHGELT (1966, p. 37).
31. Arnemuiden, in weide ten N. van de gemeentekom, mei en juni 1943, C. Brakman (L); in weide Amerika, mei 1943, C. Brakman (L). Zie VAN OOSTSTROOM & REICHGELT (1956, p. 280).
- 32.* Langs de weg van Clinge naar St. Janssteen, aug. 1886, D. Lako (L, NBV).

Vervolgens zijn er nog drie vondsten, die vrijwel zeker als adventief zijn te beschouwen, nl.:

- 33.* Gorinchem, aanvoerterein aan de Linge, juni 1913, J. Th. Henrard (L).
- 34.* Jorwerd, gem. Baarderadeel, bouwland, 1923, D. Hille Ris Lambers (NBV).
35. Beverwijk, braakliggend land aan de Pijpkade, ziltige grond, ca. 100 m² met vele exx., juli 1966, J. Akkerman (L).

Literatuur

- KERN, J., B. & TH. REICHGELT, 1942a. Een lastig geel klavertje erbij. *De Levende Natuur* 46, p. 204—205.
- , — & —, 1942b. *Trifolium filiforme* L. toch inlands. *Ned. Kruidk. Arch.* 52, p. 65—75.
- & TH. REICHGELT, 1952. Onze rivieroever, schatkamers voor de floristiek (I). *De Levende Natuur* 55, p. 106—115.
- KLOOS Jr., A. W., 1948. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland in 1943—'47. *De Levende Natuur* 51, p. 75—79.
- & W. H. WACHTER, 1942. Nieuwe vindplaatsen van zeldzame planten in Nederland in 1941. *De Levende Natuur* 46, p. 221.
- Lijst van plantesoorten (eventueel ondersoorten) en bastaarden, die in de periode 1961—1968 op het eiland Schiermonnikoog werden waargenomen (Tweede herziening). Stencil, 1968, p. 1—16.
- OOSTSTROOM, S. J. VAN & TH. J. REICHGELT, 1956. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland in 1955. *De Levende Natuur* 59, p. 277—285.
- & —, 1958. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland in 1957. *De Levende Natuur* 61, p. 135—142.
- & —, 1959. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland in 1958. *De Levende Natuur* 62, p. 182—189.
- & —, 1962. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland in 1961. *De Levende Natuur* 65, p. 108—114.
- & —, 1965a. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1964. *Gorteria* 2, p. 109—119.
- & —, 1965b. *Trifolium ornithopodioides* L. op Ameland. *Gorteria* 2, p. 120.
- & —, 1966. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in Nederland, hoofdzakelijk in 1965. *Gorteria* 3, p. 33—43.
- PLOEG, D. T. E. VAN DER, 1958a. Fjouwer nije klavers foar de flora fan Fryslân. *Vanellus* 11, p. 494—495.
- , 1958b. *Trifolium micranthum* Viv. en *T. striatum* L. in Friesland. *Corr. bl. Rijksherb.* 11, p. 123—124.
- , 1964. Enkele floristische aanwinsten voor de Zuidwesthoek van Friesland. *Gorteria* 2, p. 61—63.
- VISSER, A. DE, 1966. Een nieuwe groeiplaats van *Trifolium micranthum* Viv. *Gorteria* 3, p. 1—2.
- WESTHOFF, V., 1965. Het Klavereiland. *De Levende Natuur* 68, p. 146—156.
- & C. G. VAN LEEUWEN, 1962. *Catapodium marimum* (L.) Hubbard, *Scirpus planifolius* Grimm en *Trifolium micranthum* Viv. op Goeree. *Gorteria* 1, p. 33—38.

Summary

The author gives an enumeration of the localities in which *Trifolium micranthum* Viv. is found in the Netherlands.